

Elena VIZIR

Scriitoare și traducătoare, membră a Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova. S-a născut la 29 iunie 1961 în satul Ciorna, raionul Rezina, din părinții Ana (numele de fată Curti) și Mihail Vizir. A învățat la școala medie din satul de baștină și la Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Chișinău (1980-1985).

A lucrat la școala nr.16 din Chișinău și la editurile *Literatura artistică* (Hyperion) (1987-1991), *Făt-Frumos* (1991-1992), *Litera* (1993-1998) și *Prut Internațional* (1998-2008). A colaborat de asemenea la ziarul *Țara* și la revistele *Cugetul*, *Limba Română*, *Viața Basarabiei*, *Viața studentescă*, *Spiridușii*.

Din 2008 se stabilește în București și colaborează, în calitate de corector, redactor sau/și traducător, la editurile *Litera Internațional*, *Adevărul holding*, *ROOSSA* (Moscova).

Debut

Debutul poetic și l-a făcut în presa periodică și în almanahul *Dintre sute de catarge* (1989). Prima ei plachetă de versuri, *Libretto* (1999), e o construcție lirică bine gândită și riguros motivată a aflării personajului liric în starea de somnolență (e chiar titlul poeziei inaugurale), în care el se simte liber și nestingherit („Nu voi să mai cobor de la etaj,/ A locui aici e un avantaj...”), și a trecerii lui la o nouă vârstă psihologică, echivalentă cu o „evadare din întuneric” („Înaintează în surdina până/ Ferestrele luminate/ Îmi fac și mie parte/ De puțină lumină.// Se-aude un hure/ Și umblu cu presupusul:/ O fi cumva troleibuzul/ Ce duce spre infinit?...”).

Explorarea „infinitalui” jinduit de personajul liric se dovedește curând o operație îmbietoare la contactul intim și angajant cu viața în multiplele ei manifestări, preponderent psihologice, spirituale. Poeta se implică în depistarea de lucruri și stări care o prezintă în ipostaza căutătorului de adevăr la nivelul menționatului deja contact nemijlocit cu realitatea. Pentru început, o vedem deosebind niște „nuanțe” principal definitorii pentru creația literară, în primul rând, pentru cea poetică: „Cerule împușcă cu/ plo-

a!-ie,/ Trenul împuşcă cu/ o-a!-meni,/ Puşca împuşcă cu/ glo-an!-ţe./ În stânga şi-n dreapta,/ războ-a!-ie,/ Unii suferă/ fo-a!-me,/ Alţii cântă/ rom-an!-ţe...". De aici încolo, autoarea *Libretto*-ului se arată interesată de obiective diverse în poezii ca *Funerară*, dedicată cunoscutului lingvist român din Basarabia, Ion Dumeniuk, sau *Fragment de Hyroshimă*, cu finalul lui categoric („Mă scrutezi cu ochii tăi atomici/ Şi lumea-n haos mi-o prefaci"), dar o preocupă înainte de toate motivul căutărilor în domeniul artei cuvântului şi acela, de-a dreptul torturant, al dragostei. Cuvântul, în opţiunea poetei, e „măreţia,/ El e josnicia,/ El – necunoscutul –/ E chiar absolutul...". Poezia din care cităm este şi un prilej, pentru autoare, de a cugeta asupra modului său propriu de a folosi cuvântul: „Te-am aruncat, şi-acum mi-i greu/ Şi îţi doresc un asfinţit,/ Ghimpe al sufletului meu,/ Cuvânt ce te-am rostit".

Poeta cultivă o lirică plină de suavităţi, de minispectacole de dragoste, dominate de metafore ori expresii metaforice, totul fiind spus ca şi cum în semitonuri, în microtablouri văzute printr-o uşoară ceaţă a aducerii aminte. E o consecinţă a efortului autoarei de a sugera lucrurile cu îndemânarea unui simbolist întârziat, deloc vetust ori anacronic. Printr-o atitudine grijulie faţă de cuvânt şi prin permanenţa expresiei metaforice, E.V. reuşeşte să spună mult în poezii de-a dreptul miniaturale: „Sufletul tău e/ un tablou umed în culori vitaline,/ mi-e frică să nu i le sting."

Măsura autentică a talentului său autoarea o dă în patru poezii deosebite, pline de vitalitate, ca *Duel* („Tu să stai uite-aici,/ lângă frunza de jos,/ eu voi sta/ la un pas de la tine./ Vom privi împrejur,/ Vom zâmbi cuvios.../ Cine primul/ va trage/ în sine?"), *Libretto* („Sunt o vioară cu suflet poet./ Nu-s fabricată în serie,/ Ci-s făurită de un meşter concret..."), *File din biografie* (o confesiune metaforică): „...Locuiesc la palat/ Dărâmat/ Şi-mi zac la picioare/ Obiecte de mare valoare,/ Şi-mi vine să strig:/ Mi-e frig!") şi *Monolog intern*, cu final ambiguu, de vreme ce „ni-i viaţa speranţă, VICTORIE/ iluzorie", final încărcat neapărat şi de un sens filosofic profund al trecerii noastre prin viaţă curajoşi, victorioşi, dar până la urmă învinşi prin firea lucrurilor.

Cartea de debut a scriitoarei a constituit dovada unei creativităţi care alimenta speranţe. Acestea s-au adeverit în 2007, la apariţia celei de a doua cărţi, *Fantezii încremenite*. Să-i urmărim fanteziile din noul mileniu. „O tângă/ m-apucă/ după firul de iarbă..." e sugestia unei arşiţe cumplite, bineînţeles – a uneia sufleteşti. Drept care „o zeamă/ din creier şi suflet/ porneşte să fiarbă/ în cratiţa de imaginaţii...". Fantezia poetei declanşându-se, e de aşteptat rodul acesteia: „codrii.../ răsar/ tablou/ pe birou". Împlinirea dorinţelor eroinei prin visarea celor jinduite ţine de miracolul poeziei. Or, codrii sunt „ca titlu de halucinaţie" şi chiar poezia inaugurală a cărţii are titlul *Halucinaţie*, de unde conchidem că autoarea vede prea „material" roadele fanteziei sale. Nu e un reproş, ci o constatare a modalităţii literare preferate de ea. Concluzia este cu atât mai întemeiată cu cât e alimentată şi de alte piese lirice. Bunăoară, de poezia *În spatele unor geamuri*. Eroina poeziei doreşte să vadă „a lucrurilor panoramă întreagă", dar nu se poate sustrage tentaţiei de a urmări obiectul preocupărilor sale, cu nume generalizat, evident metaforic, *Astru*. Or, acesta e departe, poate îi este chiar inaccesibil: „În faţa-mi se-mbină, se-ncheagă,/ formând un perete albastru,/ un şir de geamuri (de sticlă, de pâclă, de rouă),/ între mine şi Astru". Obiectul (de fapt, subiectul) dorinţelor eroinei este real, există, altfel zis, nu e halucinaţie: „El arde, trăieşte, radiază/ sau plânge/ în hohote,

de se zguduie,/ dar nu-l știe nimeni,/ căci nu-și exteriorizează/ emoțiile sale nucleice –/ cu excepția unor umbre, invizibile prin ceață și nouri./ Uite-l, el nu se stinge.../ E plin de lumină!”. Și dacă acesta există, poeta, pentru a și-l apropia, pune din nou în funcție „arma” sa – fantezia –, care îi ajută să nu rămână deziluzionată: „Lumina/ și stinse eco-uri/ ale mai gravelor reverberații/ ajung până la mine...”. Ce-i drept, ele ajung la eroina poeziei „din spatele unor geamuri/ de sticlă, de pâclă, de rouă...”. Poeta își imaginează situații complicate, expresii concentrate ale unor circumstanțe care limitează existența ei demnă, ca în *Privind printre ghimpi*. Ea „dezghioacă” în chip surprinzător sensuri și nuanțe de sens ale tăcerii, pune verbe să exprime stări de suflet și de conștiință adânci, cu sorți siguri de a ne impresiona și răvăși, și aceasta ni se întâmplă după ce lecturăm poeziile *În umbra ta*, *Cu capu-n nori* și, bineînțeles, altele. Nu excludem dintre „altele” poezia *Pledez pentru tabula rasa*, în care Elena Vizir cultivă cu un considerabil randament artistic imaginea preponderent picturală ca înveliș verbal, în dedesubtul semnificativ al căreia e „prinsă” cu abilitate metaforică o stare sufletească ambiguă ori poate neagreată de eroină. Aceasta își dorește o schimbare a statutului psihologic *desenat* în versurile „Mi-e capul un boț de gheață/ ca un mertic de informație/ și fantezii încremenite...”.

Condiția jinduitei schimbări e intervenția dorită de eroină a unui element exterior, care s-o scoată pe eroină din starea glacială („o primăvară caldă/ ca o mână” sau chiar „o inundație”, „o baie adecvată”, după care „e ca și cum te-ai mai naște o dată”, fără acel „boț de gheață”. Pe de altă parte, eroina crochiului *O piesă universală* se simte copleșită de splendoarea unui lan și a sublimei „melodii” ce este cântată de ploaie și vânt pe „strunele” lui, „la orga din glie,/ pe unde cu grijă pășesc –/ să nu încalc ritmul.../ Ce oră e, nu știu,/ nici nu mă frământă.../ Mă opresc între spice/ și m-afund în deliciu...”.

Crochiul are un final de o sugestivitate fină, în pofida faptului că e mult prea obișnuit: „Dar se oprește și vântul,/ se sting unduirile line,/ iar ploaia se duce,/ luând melodia cu sine”. Prin cuvinte ordinare, absolut firesc devenite metafore, poeta a recreat o melodie irepetabilă a sufletului capabil de o autentică și totală comuniune cu natura într-un moment de sublimitate, atât că... vântul oprindu-se, ploaia ducându-se și melodia dispărând, *simțim* că ea e singură, poate chiar pustiită... În alt crochiu – *Privind printre ghimpi* – poeta „dă tonul” unei reverberații deosebit de puternice a mesajului poetic, pornind de la o situație extraordinară: „Sunt într-o colivie de sârmă ghimpată...”. Dincolo de semnificația etică, psihologică, oricum poetică, a „coliviei”, ba încă a uneia „de sârmă ghimpată”, eroina aude un ritm de horă și-l bate și ea, însă numai „în gând”, chiar dacă „de rând/ cu cei ce au libertate/ și-l bat cu piciorul”. Bătându-l așa (în colivie etc.), eroina se simte intrată în horă („...mâinile mele închipuie zborul”). După care nu poate să nu izbucnească: „Și nu-mi tace gura –/ scot capul printr-o ruptură (din colivie – *I.C.*)/ și-mi spun strigătura:/ Vreau cu cei de acolo!/ Vreau să dansez hora!/ Vreau ritmul să-l prind,/ să-l bat cu piciorul,/ nu-n gând!”. Descifrate în chip adecvat, semnificațiile majorității poeziilor din cartea *Fantezii încremenite* descoperă în Elena Vizir o degustătoare a senzațiilor cutremurătoare – prin natura, esența și prin forma de manifestare nemijlocită a lor în imaginile numai la prima vedere simple, obișnuite.

...În 2015, Elena Vizir publică o carte deosebit de proaspătă în peisajul poetic inter-riveran: *Un arici cârlionțat*. Nu ne puteam imagina, la vederea titlului, un astfel de arici, dar speram că pe parcursul lecturii totul avea să ni se limpezească. Și e normal să

se fi întâmplat așa. Chiar prima poveste din carte, *De la pietre auzite*, s-a dovedit o istorie oarecum obișnuită, auzită de locatarii unui hotel de la pietrele din pereții acestuia. ...S-a întâmplat că „în vremuri foarte vechi” oamenii buni s-au unit și, împreună, „la gura unei peșteri”, au învins balaurii „pentru totdeauna”. Însă „milenii au trecut.../ S-au prefăcut în praf și lut/ pielea și carnea celor ce-au căzut/ în lupta pentru supraviețuire,/ și osemintele – în pietre de calcar...” Și „nu-i de mirare, așadar, – inspirata autoare face legătura convenită cu realitatea contemporană – că-n timpurile noastre un zidar/ le-a folosit la o zidărie/ măreață precum un castel,/ și fiul său – din fericire,/ un businessman în devenire –/ amenajă aici hotel”. Acel om de afaceri contemporan (împrumutând fantezie de la autoarea poveștii) „a pietruit apoi alei,/ iar peștera a pavoazat-o,/ redând pe-o stâncă de a ei/ inscripții și picturi murale/ cu luptele de altădată;/ în spațiul de la intrare,/ pe rădăcini ramificate,/ el așază, în opt vitrine,/ picturi, sculpturi și figurine/ din fier, din bronz și chiar din aur,/ ce-i reprezintă pe balauri...” Ar mai fi să cităm unele detalii despre iscusința „businessmanului în devenire”, dar lăsăm cititorului plăcerea de a le descoperi în procesul lecturii și rezumăm că acesta a reușit să atragă în hotelul său mulți turiști, care, însă, noaptea n-au prea dormit, ei s-au pomenit captivi ai pietrelor. Nemulțumiți de faptul că întreaga noapte ascultaseră vorbe neînțelese ale pietrelor din care fusese construit hotelul, vilegiaturii au lăsat „consemnări/ în Condica de reclamații/ că-i plin hotelul de-arătări/ (nu le-au văzut, dar poate alții...)” și au pornit spre autocar. Dar interveni unul dintre ei – un savant care descifrase mesajul pietrelor și le-a relatat tuturor „istoriile comunicate/ de-acele pietre informate...”

Cartea se constituie, de fapt, din câteva istorii „comunicate de pietre”. Meritul principal al autoarei e că a descoperit o modalitate originală și captivantă de a nara întâmplări, fapte, fenomene în măsură să intereseze publicul, să-i ațâțe curiozitatea, să-l determine să urmărească atent subiectele. *Legenda dispariției balaurilor* e o amintire a războiului oamenilor cu balaurii, care le făceau stricăciuni. Încep vorba chiar pereții hotelului: „Suntem aici mai multe pietre,/ ne-am adunat să stăm perete/ în fața vântului și ploii,/ în fața răului, nevoii./ În noi se află oseminte/ de oameni, dar și de balauri/ din vremurile dinainte/ de a se pune preț pe aur,/ care-au luptat unii cu alții/ nu pentru faimă, decorații,/ ci să domine-n viitor/ deasupra tuturor!”. Până la urmă, „Rămase mici și vlăguite,/ multe reptile-au renunțat/ și înspre cer s-au înălțat,/ dar cele mai nepotolite,/ ambițioase, -au fost zdrobite”.

Spre sfârșitul legendei din care am citat, s-a făcut auzită o altă piatră cu „glas dogit”, care s-a oferit să spună *Povestea unui sat de leneși* – o nostimă întâmplare și o autentică parabolă „de pe când era Pământul/ aglomerat de păsări mari/ ce, în văzduh, precum se știe,/ luptau pentru supremație.// Era atâta puf și pene/ în spațiile aeriene,/ că, într-o zi, decise vântul/ să le aștearnă,-n mari troiene,/ peste un sat mai izolat,/ alcătuit din oameni leneși”. Leneși, leneși, dar s-a găsit și printre ei unul mai dezghețat la minte, care a chibzuit ceva înțelept: „Din pene putem face perne,/ considerate-acum moderne,/ le-om vinde, ne-om îmbogăți/ și, astfel, fericiți vom fi!”. Leneșii mai harnici adunau cu sârg penele mici, bune pentru perne, însă rămâneau penele mari, cu tije tari. Alt leneș, văzându-și consătenii puși pe îmbogățire, se hărnici și el. „– Trebuie să fiu tembel/ să le las să stea pe jos –/ ele-mi pot fi de folos,/ căci sunt multe, și-a zis el./ Și, înflăcărat, sonatul/ a cutreierat tot satul,/ zi de zi, umplându-și sacul/ cu pene din cele

mari/ ce-aveau tije lungi și tari,/ stivuindu-le de zor/ în bordeiu-ncăpător...". Așa se brodiră lucrurile că sătenii, „tot umplând coșuri cu pene,/ cam uitaseră de lene –/ pernăritu-i captivase,/ căci venituri fabuloase/ le intrau acum în case...". Acest text versificat de scriitoarea Elena Vizir e o încercare binevenită de a anunța, cu modestia cuvenită, un Anton Pann contemporan, un versuitor înflăcărat al situațiilor de o anumită valoare cognitivă, instructivă, educativă, pentru a pune la îndemâna lumii cititoare o carte bună „pentru cei ce vor putea/ învăța ceva din ea”. Or, toată povestea e plină de învățăminte, e generatoare de imbolduri spre acțiuni aducătoare de folos în anumite condiții material-financiare precare. Așezarea textului în coloane versificate înlesnește într-o măsură lectura și receptarea lui de o anumită categorie de cititori, printre care nu ezităm să ne înscriem și noi, ca prețuitori obiectivi ai unor opere valoroase nu numai în intenție, dar și în realizarea concretă a sarcinii de creație asumate de scriitoare.

O „legendă-nțepătoare”, cea a cactușilor, redată de „un alt pietroi”, pare să ne privească mai puțin pe noi, românii, dar rostul fiecărei opere artistice, indiferent unde se desfășoară acțiunea – în pustiu sau în munți – e de natură să poată avea importanță pentru toată lumea cititoare, gânditoare, capabilă să tragă învățăminte din cele narate de autor. E un text dinamic, dramatic, generator de emoții prin mesajul comunicat, dar și prin arta versificării, de care dă constantă dovadă Elena Vizir, descoperind subiecte fantastice aflate oarecum în preajma noastră, dacă înțelegem că până și pereții de lut ai casei părintești sau bunicești „vorbesc” despre predecesorii noștri, despre viața lor.

Urmează povestea titulară a cărții, *Un arici cârlionțat*. De când, de unde, cum s-a întâmplat să-i vină doamnei scriitoare ideea cu acest animăluț... cârlionțat? ...Un arici cu ace pe tot spatele nimerise la circ după ce trăise la țară, printre oameni știutori de medicină populară, vrăji etc., încât, pomenindu-se în ograda unui om în etate, îi putea răspunde și acestuia (dar și nouă, cititorilor curioși) la întrebări nostime „De unde le știi pe toate?/ De ce ești cârlionțat?/ Cum vorbire-ai învățat?/ Ușa cum ai descuiat?”. Ascultați și dumneavoastră, copii mici și mai mari și chiar bătrâni!, răspunsul acestui personaj cvasi-original: „– Eh, amice, spuse-ariciul,/ m-am născut și eu la sat,/ dar m-a prins un om în luncă,/ m-a crescut și m-a dresat,/ apoi m-a pus în serviciul/ unui circ mai reputat./ Pentru că, de-atâta muncă,/ multe ace mi-au picat,/ artiștii mi-au pus perucă,/ făcându-mă cârlionțat./ Printre oameni, cât am stat,/ câte-un pic, am învățat/ să comunic omenește.../ Astfel, soarta mi-am învins.../ De la oameni am deprins/ multe alte lucruri bune –/ mai târziu ți le voi spune...” Ariciul în cauză este un personaj deosebit de original în întreaga noastră literatură (nu numai pentru copii) și va contribui cu mult la sporirea numărului și a calității cititorilor de opere inedite. *Un arici cârlionțat* se citește și se privește simultan cu atenție, cu plăcere și neapărat cu folos nu numai în sensul „dezvăluirilor” ariciului despre lecuirea unor boli prin mijloacele medicinei populare și despre „tainele” activității artiștilor unui „circ mai reputat”, dar și prin îndemnul autoarei, neafișat, deci indirect, adresat cititorului – să găsească, să perceapă și să aprecieze fațete ale fantasticului nu numai în cazul unor călătorii pe alte tărâmuri, dar și la o simplă cugetare intensă asupra faptelor și fenomenelor din preajma noastră: după cum „vorbesc” pietrele puse în pereții hotelului, pot „vorbi” și „acționa” câinii rămași fără stăpânii plecați peste hotare în căutarea unui loc de muncă și a unei vieți mai bune decât aceasta pe care ne-au „dăruit-o” politicienii de ieri și de azi sau – de ce nu? – pomii din

livezile părăsite, râurile și pâraiele înămolite sau bisericile și mănăstirile vechi, martore ale istoriei seculare sau poate chiar milenare a poporului nostru. Altfel zis, Elena Vizir cultivă un fantastic înrudit cu realitatea obiectivă, „crescut” pe baza acesteia, evoluat ca și cum din situații reale, cotidiene. E o particularitate deloc neglijabilă a scrierilor sale.

Ne rămâne să adăugăm că, după incitante povești, autoarea le propune cititorilor-vizionatorilor cărții 60 de poezii-ghicitori, rostite și ele de „pietrele vorbitoare” puse în pereții hotelului. De exemplu: „Noaptea-i ospitalier –/ mii de stele găzduiește;/ dimineața se golește,/ și apoi pe el apare/ Soarele, ca un măr.../ Despre ce e vorba oare?”. Aici, nu e prea greu să ghicim că e vorba despre cer. Dar alte ghicitori din acest volum cer o atenție mai sporită pentru a depista cuvântul încifrat în informația dată de autoare...

De pe coperta a patra a cărții, aflăm că *Un arici cârlionțat* este, de fapt, doar primul volum al colecției *De la pietre auzite*, constituită din povești în versuri și ghicitori. Între timp, au mai apărut trei volume: *Cum ar fi să fii Horică*, *Dirijorul de pisici*, *Niște lebede-n pustiu*. Le-am găsit în librării și le-am citit: sunt niște cărți incitante, care includ povești și parabole versificate cu abilitate și – esențial – purtătoare de mesaje etice valoroase.

Volume publicate

Versuri: *Libretto* („Prut Internațional”, Chișinău, 1999); *Fantezii încremenite* („Prut Internațional”, Chișinău, 2007); *Puncte dreptunghiulare* („Eikon”, Cluj, 2012).

Cărți pentru copii: *A fost sau nu a fost vreodată* („Prut”, 2013); Colecția de povești în versuri și ghicitori *De la pietre auzite*: vol. 1: *Un arici cârlionțat* („Prut”, 2015); vol. 2: *Cum ar fi să fii Horică* („Prut”, 2016); vol. 3: *Dirijorul de pisici* („Prut”, 2017); vol. 4: *Niște lebede-n pustiu* („Prut”, 2019).

Traduceri din limba rusă: A.P. Cehov, *Pescărușul*, *Unchiul Vania*, *Livada de vișini* („Adevărul holding”, București, 2010); N.V. Gogol, *Taras Bulba*, *Mantaua*, *Nasul*, *Vii* („Adevărul holding”, Buc., 2010); F.M. Dostoievski, *Frații Karamazov* („Adevărul holding”, Buc., 2011); *Enciclopedia Preșcolarului* (care include 2 povești în versuri ale clasicului rus V.A. Jukovski, traduse de E. Vizir; de asemenea – poezii, povești în versuri, ghicitori, numărători și cântece de leagăn semnate de E. Vizir – „ROOSSA”, Moscova, 2011); Vitali Gubarev, *Împărăția oglinzilor strâmbe* („ROOSSA”, Moscova, 2014).

Apariții în antologii

Vara visurilor mele, („Amurg sentimental” 2013), *Katharsis*, IV. („Arefeana”, București, 2013), *Katharsis*, V. *Antologie a Salonului literar-muzical „Katharsis”* („Destine”, București, 2014), *Enciclopedia scriitorilor români 2018* („Verbaniana”, Craiova, 2018), *Istoria literaturii române contemporane 2018* („Verbaniana”, Craiova, 2018), *Literatură pentru copii* („ARC”, Chișinău, 2018).

Colaborări în reviste literare (din Republica Moldova și România)

Tinerimea Moldovei, Literatura și Arta, Contrafort, Viața Basarabiei, Glasul Națiunii, Florile Dalbe, Limba Română, NOI, Farul Nistrean, Dor de Dor, Amurg sentimental, Omniscop (revistă culturală electronică), Expresia ideii, Cervantes.

Referințe critice

Andrei Langa, *Suavitatea gândurilor întârziate* („Mesagerul” nr. 3 din 23.01.2000), Liliana Armașu, *Zboruri aievea* („Țara” nr. 82, din 19.09.2000), Vitalie Răileanu, *Paradoxurile poetice din „Libretele” Elenei Vizir* („Biblio Polis”, nr. 3 din 2004), Grigore Chipur, *Două poete de la Chișinău* („Contrafort” nr. 10 (156), din octombrie 2007), *O poetă din Republica Moldova: Elena Vizir* („Dor de Dor” din aprilie 2008), Ion Ciocanu, *Trei portrete: ...Poeta Elena Vizir* („Viața Basarabiei”, nr. 2-4, 2008), Florin Grigoriu, *Medalioane* (Revista Română de versuri și Proză nr. 11-12 (182-183), 2012), Ion Machidon, *Elena Vizir (Lecturi rețrăite, „Amurg sentimental”, 2013)*, Ion Ciocanu, *Fantasticul de lângă noi* („Viața Basarabiei”, nr. 4 (44), 2016).

Recenzii și aprecieri

Elena Vizir este o poetă exotică, emblematică în lumea artistică, prin creațiile sale de inefabilă valoare poetică cu sensuri sincretice, pe care ni le dăruie și în placheta cu poeme *Puncte dreptunghiulare*. Titlu incitant, dar și plin de substanță, dă complexitate existențială, definește o intelectuală de aleasă finețe, o metaforică și simbolică prezență în lumea literelor, plină de înțelepciunea construcției, ne comunică cu dezinvoltură gândurile, simțămintele rotunde în slove rombice, colțuroase, dar cu geometrii spirituale, de o acuratețe scânteietoare și de profunzimi filozofice încântătoare: de le împarte, se multiplică, de le păstrează, se destramă, așa cum se destăinuie în prima poezie a plachetei. Dar nu numai titlul e meșteșugit prozodic, ci și conținutul, în care găsim disponibilități lirice ample și o luciditate severă, care transformă aceste puncte dreptunghiulare în structuri literare fundamentale și-n poeme de înaltă ținută morală, fantezie și armonii eufonice.

Elena Vizir, în care vibrează senzualități, neliniști, așteptări și primeniri spirituale, se definește frenetic pe sine prin opera sa și, „dinspre lumină, cu lumină”, trece prin universul poetic ca „un bulgăre cu flori”, ca un psalm gânditor: „Făptura mea, întrupată din tină,/ menită să respire lumină.../ și când timpul pe loc rămâne,/ sufletul zboară prin tainice sfere,/ candidă, flacăra lumânării/ alungă din calea-mi strigoi și himere”.

Prin aceste *puncte dreptunghiulare*, de fapt, poeta ne aruncă-n infinituri de lumină cu mii de întrebări existențiale, cu și fără răspunsuri, îmbrăcate într-o savuroasă formă saturată de concret sau de univers fără început și fără de sfârșit, izbutind să mențină intacte sursele vitale, farmecul și puterea seducției poeziei eterne. E mereu un început mirific de gânduri, de înălțare spre cunoașterea dumnezeirii sau, așa cum frumos spune poeta: *în al șaptelea cer*, unde ploaia n-o să o ude, frigul n-o s-o atingă,

soarta n-o s-o învingă! E un frumos ideal îmbrăcat în lumina gândului și într-o năframă din flori de iarnă, până în ultimul act din piesa *Îmbătrânesc*. Pe cărarea vieții – îmbătrânită de atâta înțelepciune și dorințe eterne, „schimbarea de ambianță nu e motiv de decepție, ci de speranță. De-acum, mii de flori mi se-așază/ pe piept, pe umeri, pe brațe –/ devin o statuie cu viață/ și nu mai știu ce urmează...”

Fanteziile poetice, elixir al vieții, printre „frunze bronzate, legănate în vals și în horă”, zburdă prin parcurile sufletului și devin *Ecce homo* rotunjit în gânduri de bine și frumos și învârtit în cercuri de lumină, își face de cap prin „păduri, pe toloace, pe ape” și, ca un punct dreptunghiular ce-și păstrează „colții afară”, ca o statueta adusă din spate, își lasă pedestalul, pornind pe cărarea infinitului vieții.

Discursul poetic, metaforic, profund filozofic, cu multe semne de întrebare, „rătăcind pe aleile curcubeului”, nu-și găsește liniștea până când punctele dreptunghiulare nu devin puncte rotunde perfecte în spațiile imense ale gândirii, ale cunoașterii din începuturi de univers, de pământuri.

Poți oare ști? – se întreabă poeta – spre ce țarm de soare, viața, sublim dar al naturii, nu devine o certitudine, o permanență a dorului de Pământ?! Sufletu-i clocotește nerăbdător precum materia în infinituri de energie să-și răspândească bucuriile creatoare, până se pietrifică în niscaiva tristeți. Cu o dexteritate remarcabilă, E.V. ne poartă și prin viața citadină plină de iluzii, nevralgii, chiar isterii, și atrasă de luxurianta bogăție a gândirii, ne translatează în viitorul incert: Ce va fi mâine? Ce ne așteaptă poimâine? Cer însořit sau înnorări? Sau o evadare pe „una dintre artere, din multe, drepte și curbe, de pe întinsul Terrei”, spre munte, către o parte din Univers, care te-ntreabă: „Ce mai faci? Ești bine? – Sunt bine... mai bine ca alte dăți! Vino și tu lângă mine! Viața-i splendoare!...” Iată marea măiestrie a poetei de a ne transporta din infernul vieții, descris în *Sunt boschetară*, spre țarmuri de lumină, către soare, unde vrea să ne simțim bine și fericiți. Chiar dacă nu ne plătim această călătorie.

Optimismul tonifiant, molipsitor al acestui suflet de româncă, numit Elena Vizir, aduce, pe strunele inspirației sale poetice, ideea de unitate națională și de reîntregire a neamului, a familiilor lovite crunt prin raptul teritorial nedemn din 1940. Țesătura poemelor e străbătută de o imaginație febrilă, de incitante frumuseți verbale, de o autentică intelectualitate, cu adâncimi filozofice adeseori scânteietoare, căci ea e „o vioară cu suflet poet, nu-i fabricată în serie, ci-i făurită de-un meșter concret și știe să cânte la fel de bine și cu o singură coardă, ca vioara lui Paganini”.

Poeta elocventă, autentică și lirică, binecuvântată cu har divin, arde ca o flacără olimpică sau ca o candelă a infinitului și, în ore de rodire spirituale, intelectuale, aduce în inimile noastre frumusețea versului, incantația metaforelor, aforismelor, desfășurând, prin cuvintele și noblețea gândirii sale, esența poetică, o aventură a cunoașterii ființei umane, a naturii ce ne înconjoară și, interpretându-le cu o înaltă autoritate poetică, ni le redă în pagina scrisă cu marile lor sensuri de *puncte dreptunghiulare*.

În această poetă cuvântul este nerăbdător să înflorească, ea ajutându-l cu ploaia inspirației și cu lumina interioară a gândului, dându-i contur și față mirobolantă, lasă urme adânci în conștiința și sufletul nostru. La final, îi închin câteva versuri, care s-o ajute să rotunjească, cu frumosul din viață, aceste *puncte dreptunghiulare*.

Viața ți-e metaforă gânditoare revărsată-n vers și frumos sentiment; un trist de prier din seninul soare, mustind consoane din Vechiul Testament!... (**Vintilă Anastasescu**, scriitor)

Poezia Elenei Vizir este o poezie grea. Mă refer la *Vântul mi-a smuls pălăria*, *Nostalgie* sau/ și *Sunt boschetară*, mai ales pentru falsa autoironie ștremgărească din ele; apoi *Puncte dreptunghiulare*, cu ideologia-cifru a unei bizare „ars poetica”, cum și alte piese, care strălucesc prin mesajul lor înalt, oricât de cifrat ar fi acesta și lipsit de zorzoanele pietrelor Swarovski. (**Eugen Cojocaru**, profesor, scriitor, traducător)

Poezia Elenei Vizir are sonorități surprinzător de delicate, care, însă, brusc, devine aspră, dură, așa cum este existența umană... O poezie care formulează întrebări și răspunsuri – ce este lumea? Ce este viața? Ce este dragostea? – este, poate, chiar însuși Dumnezeu!... (**Vladimir Beșleagă**, scriitor)

...Am (re)citit zilele acestea *Mantaua* lui Nikolai Vasilievici Gogol, într-o versiune românească excelent realizată de Elena Vizir. (**Constantin Tănase**, redactor-șef al publicației *Timpul*, Chișinău. *Timpul* din 5 septembrie 2012)

Extrase din operă

Metamorfoză

Dintr-o virgulă provizorie
nici pe departe notorie,
devenisem un punct
aproape rotund,
și destul de învolt;
continuând să mă dezvolt,
am ajuns să dețin putere –
ca un vajnic punct de vedere
susținut de semne prospere...
Dintre acestea,
ca să-mi continuu povestea,
mi-am ales unul cu care,
plini de extaz,
ieșeam la plimbare.
Însă mi l-a sustras
un semn de-întrebare.
Nu mai puteam de necaz –
m-au calmat patru semne de exclamare –
două la cap și două la picioare.

Acum, ele-au ajuns fiare vechi
și rugină cernută-mi pătrunde-n urechi...
Urmează destrămarea
ce trece-n extensie,
intrând în vigoare
punctele de suspensie...

Nu-i exclus că are vreun rost
punctul de vedere care... am fost.

Amară bucurie

Rivala ironiei
și-a poftii de a râde
apare nechemată
pe linia de-ochire,
iar eu, fiind o fire
ce-asaltă tot ce hâd e,
o-atac cu barbarie,
lansând a mea săgeată...

Ea pasul își înceată,
și simt o bucurie –
e drept că e amară
ca-n ziua cea de târg
când mi-am vândut o gheată
(de la piciorul stâng),
fiindu-mi necesară...

În ritm de lambada

Ninge cu ploaie-zăpadă...
Mobile saloane
luate-s cu-asalt
de-o mare de oameni
din parcuri, din stradă –
„Aici e mai cald...”
Însă... aici se dansează
în ritm de lambada,
precum intonează
roțile, frânele,
și unii, atent, ca nimeni să-i vadă,
își mișcă și mâinile

În ritm de lambadă...
Ne pradă? Ne pradă!

Profil literar realizat de **Ion Ciocanu**,
profesor universitar, critic literar, filolog, scriitor